

Historische Vereniging
Marithaime

Jaarverslag 2016

A 1206. Lichtdr. J. M. Schalekamp, Bulksloot.

Groete uit Elst.

Samenvatting

Na de hectische jaren 2014 en 2015 volgde een relatief rustig 2016 met een bijna voltallig bestuur. Het aantal leden nam toe. Maandelijks ontving ieder de Nieuwsbrief. Er werden acht lezingen georganiseerd. De jaarlijkse excursie was in de maand juni. Voor de tweede keer werd op de eerste zondag in oktober een Open Dag georganiseerd in het Ambtshuis. Voor de negende keer werd de Elster Dorpsquiz gehouden, op de eerste vrijdag van de maand november. Voorts was er voor alle leden een exemplaar van het jaarboek nr. 17 van Tabula Batavorum met de titel "Betuws Mengelwerk".

De Open Dag was de laatste activiteit van Marithaime in het Ambtshuis. In de maand oktober volgde de verhuizing naar een lokaal in basisschool "Stap voor Stap", Kruisakkers 3. Niets gaat vanzelf. Zoals uit het verslag blijkt hebben veel leden in het afgelopen jaar hun actieve bijdrage geleverd. Wij willen ieder bedanken, die ertoe heeft bijgedragen dat er continuïteit en ontwikkeling zit wat betreft de activiteiten van Marithaime.

Jaarverslag vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering van 22 maart 2017.

B. van der Toorn
Voorzitter

H. Knol
secretaris

Foto voorblad: Het oude postkantoor op de splitsing van de huidige Rijksweg-Noord en de toenmalige Verlengde Dorpsstraat (rechts), komende vanuit Arnhem.

Inhoudsopgave

1. Leden en bestuur	p. 3
Bestuur en vertegenwoordigingen	
2. Activiteiten	p. 5
Lezingen	
Jaarlijkse excursie	
Open dag	
De Grote Elster Dorpsquiz	
3. De secties	p. 7
(Lokale) Geschiedschrijving	
“Wa’k ok nog zegge wou”	
Archeologie	
WOII	
Genealogie	
Lent	
Educatie/Onderwijs	
4. Communicatie en PR	p. 9
5. Bibliotheek / archief	p. 10
De verhuizing	
6. Voorraad boekwerken	p. 11

1. Leden en bestuur

Het aantal leden op 31 december 2016 bedroeg 315 inclusief de 23 gezinsleden. Een toename van 18 ten opzichte van 31 december 2015, toen het aantal leden op 297 stond.

Het bestuur kwam 10 keer bij elkaar. Op 22 februari kwam het bestuur samen met de leden van de secties om de activiteiten te bespreken.

Gesprekken zijn er geweest met leden van het college van B&W, de ambtenaar erfgoed Hans Huisman, de commissie van het Tempel|Kerkmuseum over samenwerking, met de basisscholen Sunte Werfert en Stap voor Stap en met de Openbare Bibliotheek van Elst over nieuwe ruimte voor de vereniging en samenwerking. Voorts zijn er drie contact-bijeenkomsten geweest met de andere drie historische verenigingen in de gemeente.

Een snelle actie van het bestuur en de leden Jan Derksen, Ger de Vrieze en Gerrit Mentink naar de gemeente toe om de wapenpanelen in het Ambtshuis (Daan Tapzaal) als onvervangbaar erfgoed van Elst te behouden, heeft succes opgeleverd.

Onze vereniging was aanwezig op de eerste Vrijtijdsmarkt, gehouden op de zondag voor de Paardenmarkt.

In het jaarverslag van 2015 heeft het bestuur u geïnformeerd over de problemen die zijn ontstaan tussen de auteur van het boek 'Van Market Garden tot bevrijding', dr. Jan Bouwer en Marithaime als uitgever. Omdat er niet tot een oplossing is gekomen is Marithaime aan het einde van het jaar gedagvaard voor een zitting bij de kantonrechter. Met behulp van de eerder door ons ingeschakelde advocaat is een uitvoerig dossier samengesteld, dat zal dienen als reactie. De zaak staat voor medio januari 2017 op de agenda van de rechter.

In april 2016 is Wim Cleijne opgevolgd door Henk Knol als secretaris. Op 9 maart heeft Bert Swaan afscheid genomen als lid van het bestuur. Ben Dalhuisen heeft zijn plaats ingenomen.

Jacques Zwartkruis is Frits Hoogveld opgevolgd in de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van de gemeente Overbetuwe. Hij is aanwezig bij behandeling van bouwaanvragen met betrekking tot een monument. Dit is twee keer gebeurd, onder andere over boerderij Rijsenburg.

Feike Vlas is Jan Polman opgevolgd in de commissie Straatnaamgeving van de gemeente. In het verslagjaar is deze commissie twee keer bij elkaar geweest, o.a. over het Stille Heldenpad, de Verkennerbrug (in Park Lingezegen) en de straten in de toekomstige wijk De Pas.

Sipkje Schimmel zit namens de vereniging in het bestuur van Stichting Tabula Batavorum, die in het verslagjaar de Terugblik nr. 17 'Betuws Mengelwerk' heeft voorbereid en uitgebracht.

Feike Vlas zit in de Gebruikersraad van Park Lingezegen, die eens in de twee maanden bij elkaar komt. Feike let in het bijzonder op ontwikkelingen die van belang zijn voor de Archeologie.

Bert van der Toorn en Frans Mikx vertegenwoordigen de vereniging bij Cultuurhistorisch Platform Rijk van Nijmegen, dat gericht is op het bevorderen van samenwerking tussen de historische verenigingen van Nijmegen en omstreken.

Bert van der Toorn nam deel aan de twee bijeenkomsten van het Romeins Netwerk, waaraan wordt deelgenomen door verenigingen en instellingen die van doen hebben met het Romeins verleden. Doel is om te komen tot vormen van samenwerking met betrekking tot promotieactiviteiten.

Bestuur en vertegenwoordigingen

2. Activiteiten

Lezingen

Organisatie: Feike Vlas, Bert van der Toorn en Huib de Vries.

De lezingen werden door gemiddeld 80 mensen bezocht. Een stijging t.o.v. 2015 toen het gemiddelde lag op 60 bezoekers.

26 januari

“De Wederopbouw van boerderijen in en rond Elst” door dr. Sophie Elpers van het Meertensinstituut te Amsterdam.

24 februari

“De redoutes van stadhouder Prins Maurits van Nassau” door John Mulder, voorzitter van Historische Kring Oosterhout, Slijk-Ewijk, Valburg e.o.

9 maart

“Tabaksteelt in de Betuwe” door Ton Janssen, secretaris Historische Kring Midden-Betuwe.

19 april

“De vergeten overwinning” over de strijd in en ten zuiden van vesting Holland door ons lid drs. Wim Cleijne.

14 september

“Schuilen en Vluchten tijdens de strijd om Elst (sept - okt 1944)” door Ben en Jan Willem Dalhuisen; dit aan de hand van vele geïnterviewden die dit zelf hebben meegemaakt. Een zeer druk bezochte lezing.

25 oktober

“Begraven Bataven, van oorsprong tot mythe” door dr. Stijn Heeren, archeoloog.

15 november

“De Kleefse enclaves in Gelderland” door dr. Emile Smit, voorzitter van Historische Kring Huessen.

22 november

Lezing in de Dorpsschuur te Lent over de geschiedenis van het “Fort Knodsenburg” in Lent door de voormalige archivist bij het Regionaal Archief Nijmegen Henk Rulmann.

Jaarlijkse excursie

Organisatie: Feike Vlas

Op zaterdag 11 juni ging de reis met een touringcar via Buren naar Kasteel Amerongen. Aldaar een lunch en een rondleiding. De dag werd besloten in Rhenen. Aan deze excursie werd deelgenomen door 42 leden.

Open Dag in het Ambtshuis

Organisatie: leden van het bestuur en daarnaast: Wim Cleijne, Jan Derksen, Ger de Vrieze, John Koobs de Hartog, Huib de Vries, Hans Veldhuis, Frits Hoogveld en Tiny Jacobs.

Deze Open Dag (voor de tweede maal in het Ambtshuis) werd op zondag 2 oktober gehouden .

De sectie Genealogie met John Koobs de Hartog en Huib de Vries was buitengewoon goed toegerust om de vragen van belangstellenden te beantwoorden.

Ben en Jan Willem Dalhuisen van sectie WOII boden nog meer info over hun lezing "Schuilen en Vluchten tijdens de strijd om Elst" en reikten een hand-out uit voor de bezoekers.

Een hand-out was er ook over de geschiedenis van het Ambtshuis, die in de Daan Tapzaal werd gepresenteerd door Ger de Vrieze en Jan Derksen. Heel veel belangstelling was er voor foto's van het Elst van weleer en de film over het feest van "Elst 1250" uit 1976. Verder was er een DVD-presentatie over de ontwikkeling van de Elster Vinexwijk: "Westeraam 2001-2009".

De Open Dag werd door zo'n 245 mensen bezocht. Iets meer dan in 2015.

De Grote Elster Dorpsquiz

Organisatie: Toon Osterloh, Johan van Meegen, Wies Ras, Wes Leurs, Toon Joosten, Frits Hoogveld, Eddy Brunekreeft, Peter van Deelen, Eef van der Weiden, Huib de Vries en André Heezen.

Deze jaarlijkse Grote Elster Dorpsquiz werd gehouden op vrijdag 4 november. Niet minder dan 140 personen (28 teams van 5) deden er aan mee. Net als in eerdere versies verliep de avond in een gezellige, maar ook competitieve sfeer. Winnaar werd de groep die zich Quiz-ut-nie noemde met Maarten Janssen, André van Elsakker, Edwin Erkens, Henri van Zadelhoff en Jos Lagerweij.

De winnaars van de Grote Elster Dorpsquiz: Quiz-ut-nie.

3. De secties

(Lokale) Geschiedschrijving

Frits Hoogveld, René Hartman en Ben Dalhuisen. Voorbereidingen zijn getroffen voor groepsgesprekken in de nieuwe ruimte.

“Wa’k ok nog zegge wou”

Coördinator Chris Rooijakkers.

Leden van de sectie interviewen een reeks van markante inwoners van Elst. Dit project heeft in het verslagjaar stil gelegen.

Archeologie

Feike Vlas en Piet van Schuppen.

Geen nieuws van belang.

WOII

Bert Swaan (coördinator), Ben en Jan Willem Dalhuisen en Herman Brinkman.

Er ligt een plan voor een project met de plaatselijke scholen over “70 jaar vrede”, geschreven door Overbetuws wethouder Ron van Hoeven en raadslid Ard op de Weegh.

Genealogie

Coördinator Huib de Vries.

De sectie heeft zich bezig gehouden met:

- ◆ Het ondersteunen van beginnende stamboomonderzoekers. Voorts diende de sectie als vraagbaak voor genealogische vragen die met regelmaat uit het land binnenkomen bij het secretariaat.
- ◆ Onderzoek naar de van oudsher voorkomende families uit Elst en deze genealogisch te koppelen aan de huidige hier voorkomende generaties met dezelfde familienaam.
- ◆ Er is gewerkt aan het maken van een digitale index op het bevolkingsregister van Elst en de omliggende Elster Buurtschappen. De indexen hiervan uit de jaren 1825 en 1850 zijn reeds op de website van Marithaime te zien. Inmiddels is de serie 1890-1900 gereed. Deze serie indexen is ook online gezet op de website van Marithaime en hiermee is dit project afgrond.
- ◆ De sectie houdt zich aanbevolen voor uitbreiding, maar ook nieuwe projecten.

Lent

Frans Mikx.

Op 22 november is een lezing gehouden in de Dorpsschuur. Daarna vond er een gesprek plaats om de Lentse cultuurhistorie meer voor het voetlicht te brengen. Het aantal leden uit Lent is gegroeid.

Jan Derksen en Gerrit Mentink hebben een aanzet gegeven van een bibliografie over de geschiedenis van Lent.

Momenteel wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een project over lieden die van elders komen en in Lent een middenstandszaak zijn begonnen. Bij de uitvoering zijn Nijmeegse studenten geschiedenis betrokken.

Educatie /Onderwijs

Henk Knol.

Nog te weinig wordt er een beroep gedaan door de scholen op Marithaime voor wat betreft lokale geschiedenis. Frits Hoogveld heeft een les verzorgd in groep 7 van basisschool Stap voor Stap. Drie projectgroepjes van het OBC zijn geholpen door Ben en Jan Willem Dalhuisen met informatie over de Romeinen in Elst.

In de planning staat het maken van een toets voor groep 7 van de basisscholen over "Kennis van Elst". Dit i.p.v. een eerder plan om een Elster dorpsquiz voor leerlingen te organiseren. Helaas is dit laatste in het verslagjaar niet doorgegaan omdat het aantal leerlingen veel te groot bleek.

4. Communicatie en PR.

De maandelijkse Nieuwsbrief voor leden, scholen en belangstellenden heeft een nieuw format gekregen en wordt samengesteld door Bjorn van Snippenburg en Henk Knol en vervolgens verstuurd/verspreid door Wim Cleijne. Hij verstuurt ook de door Feike Vlas opgestelde uitnodigingen voor lezingen aan de leden en aan personen/verenigingen, van wie verwacht wordt dat zij belangstelling hebben voor het onderwerp van de lezing. Feike Vlas zorgt ook voor de persberichten hierover voor dagblad De Gelderlander en voor de huis-aan-huisbladen als de Betuwe en het Gemeentenieuws.

Voor het eerst is met het bestuur van de Tempel|Kerkmuseum een gezamenlijke flyer gemaakt en eind augustus verspreid bij de inwoners van Elst.

Nieuwsbrief
oktober 2016
jaargang 7, nummer 10

In dit nummer

- De verhuizing op 27 oktober
- Vrouwen van Nu 70 jaar
- Terugblik op de Open Dag
- Nieuwe uitgave van Tabula Batavorum
- Lezing door Emiel Smit op 15 november
- Elster Dorquiz op 4 november
- Lezing over de geschiedenis van Knobbenburg op 22 nov.
- Aanwinsten voor archief en bibliotheek.

Historische Vereniging
Marithaime
Postbus 126
6660 AC Elst Gld
www.marithaime.nl
tel.: (084) 867 98 11
e-mail: contactformulier@marithaime.nl
IBAN:
NL93RABO0153.4164.91
Handelsregister nr.:
40122021

De verhuizing in een stroomversnelling

Het bestuur heeft gekozen voor een lokaal in de basisschool Stap voor Stap aan de Kruisakkers. De bibliotheek had wel enkele interessante faciliteiten voor ons, waarover we contact met elkaar houden, maar geen aparte ruimte voor archief. In Stap voor stap zijn we zeer welkom. De school ligt binnen de ring rond het centrum. Er is voldoende

Vrouwen van Nu 70 jaar

16 jaar na de oprichting van de eerste Nederlandse vereniging van Plattelandsvrouwen in Oudenrijn werd op initiatief van de Gelderse Maatschappij van Landbouw ook in de Betuwe een afdeling opgericht en wel op 9 december 1946 in de "Vereniging". De naam: 'Plattelandsvrouwenvereniging afdeling Elst & Omstreken', in de volksmond de 'platte vrouwen' genoemd. Behalve boerinnen waren ook de vrouwen van middenstanders, arbeiders en notabelen, zoals de dokter, notaris en de burgemeester welkom.

De eerste uitnodiging vermeldt het onderwerp van de avond: "Plattelandsvrouwen in de nieuwe tijd". De jonge plattelandsvrouwen in Elst en omliggende plaatsen waren tot de 'treurige' ontdekking gekomen, dat zij in geen enkele vereniging verbonden waren. Het eerste bestuur bestond uit mevr. W. Lamers-Schutter, mevr. Knort-Willemsen, mevr. Ten Bosch-van Empel, mej. J. Brouwer en mej. A. Hupkes. In de openingsvergadering werd benadrukt, dat door een goede verstandhouding van bestuur en leden van een vereniging, het herstel van de Betuwe, die zo zwaar getroffen was door de oorlog, eensgezind en krachtig ter hand moest worden genomen. Zij onderstreepte ook de schone taak die de vrouw in de maatschappij te vervullen heeft, als wij

ruimte, ook voor het parkeren. Het lokaal, dat we gaan gebruiken kijkt uit op de kruising Lange Dreef-Zwartenhof. In de herfstvakantie heeft de verhuishagen van de gemeente dozen, kasten, stoelen en tafels opgehaald bij het Ambtshuis en naar de Kruisakkers gebracht. Inmiddels is begonnen met de inrichting en het uitpakken van de dozen.

deze maar 'rein en zuiver' zien. In de wederopbouwfase van de getroffen boerderijen, vooral de inrichting, hebben de Plattelandsvrouwen een belangrijke stem gehad.

Enkele vooraanstaande mannen hadden zo hun twijfel over de 'houdbaarheid' van verenigingen in de Overbetuwe, want de Betuwnaren waren te individualistisch ingesteld. Zij hoopten dat de dames deze houding konden doorbreken.

Een vrouwenhand en een paardentand mochten nooit stilstaan, dus werd in de beginjaren in veel afdelingen de breikous meegenomen naar de afdelingsavonden. Maar nooit in Elst. Mevr. Lamers-Schutter vertelde dat er in Elst nooit gebreid is, want de afdeling had een zeer jong bestuur, gemiddeld 24 jaar.

De onderwerpen die aan de orde kwamen, varieerden van cultureel, maatschappelijk en gezondheid tot reisverslagen. In oude notulen van de afdeling Elst staan o.a. een lezing getiteld 'Angst in het zielenleven van een kind', 'De taak van de vrouw in het gezin en maatschappij'.

In 2001 werd de naam aangepast. Sinds 2012 werd de naam Vrouwen van Nu. Momenteel is Vrouwen van Nu landelijk de grootste vrouwenvereniging van Nederland met ruim 47.000 leden. De afdeling Elst telt 65 leden.

De nieuwsbrief van oktober 2016, de eerste in nieuw format.

5. Bibliotheek/archief

De bibliotheek en het archief van Marithaime hebben het afgelopen jaar diverse aanwinsten ontvangen. Het bestand aan boeken wordt ieder jaar geactualiseerd en staat op onze website. De aanwinsten voor ons archief worden vermeld in de Nieuwsbrieven.

Verder is er gewerkt aan de collectie Nip.

- ◆ Alle 88 oorspronkelijke series dia's die al eerder waren gescand in een hoge resolutie zijn nu omgezet naar het volgende formaat: 40 x 61 cm in 600 dpi en opgeslagen als TIFF bestand.
- ◆ Deze bestanden worden nu geretoucheerd en uiteindelijk omgezet naar het formaat 10 x 15 cm 300 dpi zodat ze op een dvd gebrand kunnen worden en dus makkelijker beschikbaar zijn voor belanghebbenden.
- ◆ Er zijn een aantal archivalia gedigitaliseerd. Onder andere de Oorlogsbeschrijvingen van Jaap van Vliet, waar de gebroeders Dalhuisen dankbaar gebruik van hebben gemaakt voor hun lezing over de gevechten in Elst en de evacuatie van de bewoners.
- ◆ Ook zijn er enkele andere aanwinsten gedigitaliseerd.
- ◆ Verder is er een werkgroep bestaande uit Teus Peek, Netty van Kleef-Leusink, Joke Nip en Huib de Vries bezig met het overtypen van de bijbehorende teksten. In eerste instantie de dia beschrijvende tekst. Dat geeft meerwaarde aan de betreffende dia's.
- ◆ En er wordt inmiddels ook nog aan de resterende tekst gewerkt, die de buurtschappen beschrijven. Daarvan is in een veel eerder stadium al eens wat getypt, dus dat is nu al wel beschikbaar. En voor de gelegenheid hadden we tijdelijk hulp van Geert Derksen die een aantal series integraal heeft overgetypt.

De Verhuizing

Eind oktober vond de verhuizing plaats van het Ambthuis naar de basisschool Stap voor Stap. Gemeente Overbetuwe heeft ons geholpen met het vervoer naar de nieuwe locatie. Overgebracht zijn ongeveer 40 verhuisdozen vol met boeken, archivalia, oude kaarten, enz. En niet te vergeten meubilair, kasten, historische objecten, enz.

We hebben nu de beschikking over een prachtige en ruime locatie. De verhuizing is ook aangegrepen om ons archief te ordenen.

6. Voorraad boekwerken

Voor opslag van de voorraad nog te verkopen boeken hebben wij hulp gekregen van Walt Bikes aan de Dorpsstraat (achter de Hema), die bereid was een deel van zijn magazijn voor dit doel ter beschikking te stellen.

De voorraad bestaat uit boeken over de historie van Elst en de Betuwe. Daarnaast liggen er nog tal van jaargangen Terugblik van Tabula Batavorum op de plank. Tijdens onze lezingenavonden worden die aan de man gebracht en we verkopen ze ook op de jaarlijkse Open Dag en bij de Vrijetijdsmarkt.

Het hele jaar door blijft er ook belangstelling voor het boek van Jan Brouwer 'Van Market Garden tot Bevrijding'. Op verzoek worden de boeken gebracht bij boekwinkels en zo nodig opgestuurd naar particulieren. Hans van der Heijden, Feike Vlas, Bert Swaan en André Heezen zijn druk geweest met de verkoop aan boekhandels in de wijde regio van het door Marithaime uitgegeven boek 'Van Market Garden tot Bevrijding'.

